

Rys. 13.11. Układ kierownicy wstępnej i wirnika: a) palisady w rozwinięciu, b) trójkąty prędkości

Przy tych samych kątach nachylenia β , możliwość uzyskania większej wysokości podnoszenia.

Układ kierownicy przed wirnikiem znalazł zastosowanie w regulacji wartości parametrów pracy pomp śmigłowych i diagonalnych za pomocą zmiany wstępnego krętu.

Rzadko stosowany (m.in. przy regulacji pomp diagonalnych i śmigłowych za pomocą zmiany wstępnego krętu) układ: kierownica — wirnik — kierownica opiera się również na założeniu osiowego kierunku dopływu i odpływu cieczy z kaskady. Stanowi to połączenie układów przedstawionych na rys. 13.10 i 13.11. W kierownicy wstępnej powstaje składowa obwodowa o kierunku odwrotnym do kierunku obrotu wirnika, czyli $-c_{u1}$, zaś na wirniku — składowa $+c_{u3}$, zatem całkowity przyrost składowej obwodowej (wzór (13.2a)) wyniesie $c_u = c_{u3} + c_{u1}$.

Istnieją w wyjątkowych rozwiązaniach konstrukcyjnych pomp śmigłowych układy zawierające tylko palisadę wirnika i odśrodkowy kanał zbiorczy spiralny za wirnikiem. Występująca za wirnikiem składowa c_{u3} przechodzi następnie w prędkość w spirali zbiorczej c_{sp} (rys. 13.18).

13.8. Wytyczne projektowania wirnika pompy śmigłowej metodą aerodynamiczną (W. Bauersfelda)

Punktem wyjścia przy projektowaniu wirnika pompy śmigłowej jest obliczenie wyróżnika szybkobieżności pompy n_s na podstawie założonych wartości parametrów pracy pompy: wydajności Q , wysokości podnoszenia H oraz prędkości obrotowej n .

13.8.1. Obliczenie głównych wymiarów wirnika

Zakładamy sprawność objętościową $\eta_v = 0,9 \div 0,95$ (rozdz. 4) i określamy wydajność obliczeniową $Q' = Q/\eta_v$. Następnie obliczymy prędkość obwodową wirnika na zewnętrznej średnicy z zależności

$$u_z = K_{uz} \sqrt{2gH} \quad (13.63)$$

gdzie współczynnik K_{uz} określa formuła doświadczalna

$$K_{uz} = \frac{n_s Q}{160} + 0,8 \quad (13.64)$$

stąd średnica zewnętrzna

$$d_z = \frac{60 u_z}{\pi n} \quad (13.65)$$

Prędkość południkową c_m określimy z zależności

$$c_m = K_{cm} \sqrt{2gH} \quad (13.66)$$

przyjmując wartość współczynnika K_{cm} jako średnią wartość K_{cm1} i K_{cm2} odczytanych z wykresu (rys. 11.20).

Średnią prędkość południkową można również określić z zależności

$$c_m = (0,06 \div 0,08) \sqrt[3]{Q n^2} \quad (13.67)$$

gdzie: Q — wydajność pompy w m^3/s , n — prędkość obrotowa w obr/min.

Swobodny przekrój przepływu przez wirnik A_m określa zależność

$$A_m = \frac{Q'}{c_m} = \frac{\pi}{4} (d_z^2 - d_p^2) \quad (13.68)$$

stąd wyznaczmy wstępnie średnicę piasty d_p .

Stosunek d_p/d_z zawiera się w granicach $0,3 \div 0,6$, zależnie od wartości wyróżnika szybkobieżności (jest mniejszy przy większych wartościach $n_s Q$).

Od wartości d_p zależy również kąt nachylenia łopatki przy piastce β_c . Nie może on przekroczyć 45° (niebezpieczeństwo odrywania się strug od łopatki). Ze względu na to korygujemy obliczoną wstępnie średnicę piasty d_p .

13.8.2. Obliczenie łopatek

Swobodny przekrój przepływu dzielimy w rzucie południkowym na elementarne strugi i obliczenia kątów prowadzimy dla poszczególnych linii prądu. Sprawność hydrauliczną η_h określimy z formuły G. F. Wislicenusa

$$\eta_h = \sqrt{\eta} - (0,01 \div 0,02) \quad (13.69)$$

i określimy teoretyczną wysokość podnoszenia $H_{th} = H/\eta_h$ niezmienną dla każdej linii prądu.

Następnie obliczymy prędkość unoszenia

$$u = \frac{\pi d n}{60} \quad (13.70)$$

oraz składowe obwodowe prędkości bezwzględnej na wylocie

$$c_{u3} = \frac{g H_{th}}{u} \quad (13.71)$$

przy założeniu swobodnego dopływu na wlocie

$$\alpha_1 = 90^\circ \quad \text{czyli} \quad c_{u1} = 0$$

Prędkość przepływu niezakłóconego określimy z zależności

$$w_\infty^2 = c_m^2 + \left(u - \frac{c_{u3}}{2}\right)^2 \quad (13.72)$$

oraz kąt nachylenia tej prędkości do kierunku unoszenia

$$\operatorname{tg} \beta_\infty = \frac{c_m}{u - \frac{c_{u3}}{2}} \quad (13.73)$$

W pompach śmigłowych stosujemy łopatki w kształcie płatów nośnych o grubości profilu nie przekraczającym 18% jego długości. Grubości przyjmujemy różne dla poszczególnych linii prądu, zmniejszając je w kierunku wzrastającej średnicy zewnętrznej wirnika.

Liczba łopatek Z wynosi od 2 do 6 i zależy od wartości wyróżnika szybkobieżności (wg firmy Escher-Wyss):

wyróżnik szybkobieżności n_{sQ}	105	165	220	275
liczba łopatek Z	6	5	4	3

Doświadczalnie stwierdzono zależność wysokości maksymalnej podnoszenia od liczby łopatek:

Z	2	3	4	5	6
$H_{\max}$	3	6	10	15	22

m

W dalszej kolejności obliczeń zakładamy liczbę łopatek Z , obliczamy podziałki t i zakładamy kąt $\lambda \approx 1^\circ$. Ze wzoru

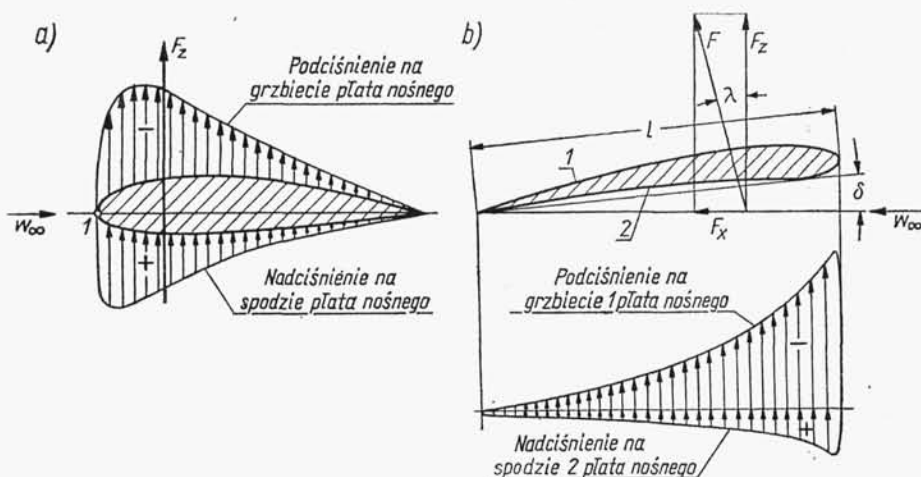
$$C_z \frac{l}{t} = \frac{2gH_{th} c_m}{w_\infty^2 u \sin(\beta_\infty + \lambda)} \quad (13.74)$$

obliczamy wartość $C_z l/t$, a przy przyjęciu wartości $l/t = 0,7 \div 1,0$ (większe wartości przy piasku) określimy współczynnik siły nośnej C_z . Pozwoli to na dobranie profilu, a w końcowej fazie na określenie kąta natarcia δ z wykresu $C_z = f(\delta)$, lub obliczenie jego wartości przy zmianie grubości profilu w stosunku do podanej w tabl. 2.1 za pomocą podanych wzorów (2.44) do (2.51). Otrzymany w wyniku obliczeń kąt nachylenia do kierunku noszenia $\beta_c = \beta_\infty + \delta$ powinien zawierać się w granicach $11 \div 45^\circ$. Są to wartości ekstremalne. Całość obliczeń należy przeprowadzić tabelarycznie. Szczegółowe wskazania dotyczące obliczeń podano w przykładzie obliczeniowym w p. 13.10.

13.8.3. Wpływ rodzaju płata nośnego na występowanie kawitacji w wirniku pompy śmigłowej

Między depresją dynamiczną, będącą główną przyczyną występowania kawitacji, a siłą nośną płata występuje ścisła zależność i dlatego ten problem należy mieć na uwadze przy doborze profilu aerodynamicznego w czasie projektowania wirnika.

Z przedstawionych na rys. 13.12 krzywych wynika, iż wartość siły nośnej F_z zależy w przeważającym stopniu od spadku ciśnienia po stronie biernej (wypukłej) łopatki, przy czym miejsce najniższego ciśnienia znajduje się w pobliżu krawędzi wlotowej łopatki.

Rys. 13.12. Rozkład ciśnień na powierzchni płata nośnego: a) wg J. Bukowskiego, b) wg E. Fuchslochera [11]

Ponieważ siła nośna F_z jest funkcją C_z i w_∞ , można wg C. Pfeiderera ułożyć równanie określające maksymalny spadek ciśnienia na łopatkę

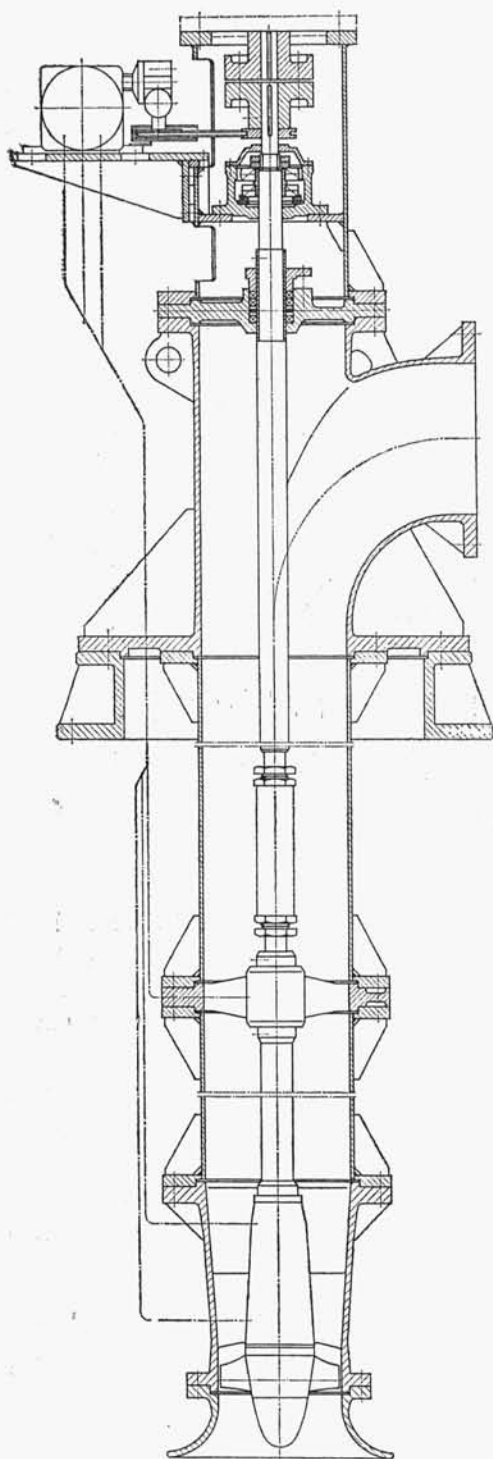
$$h_{\max} = C_z k \frac{w_\infty^2}{2g} \quad (13.75)$$

gdzie współczynnik k wynosi około 0,7 przy optymalnym dopływie (bezuderzeniowym) do wirnika.

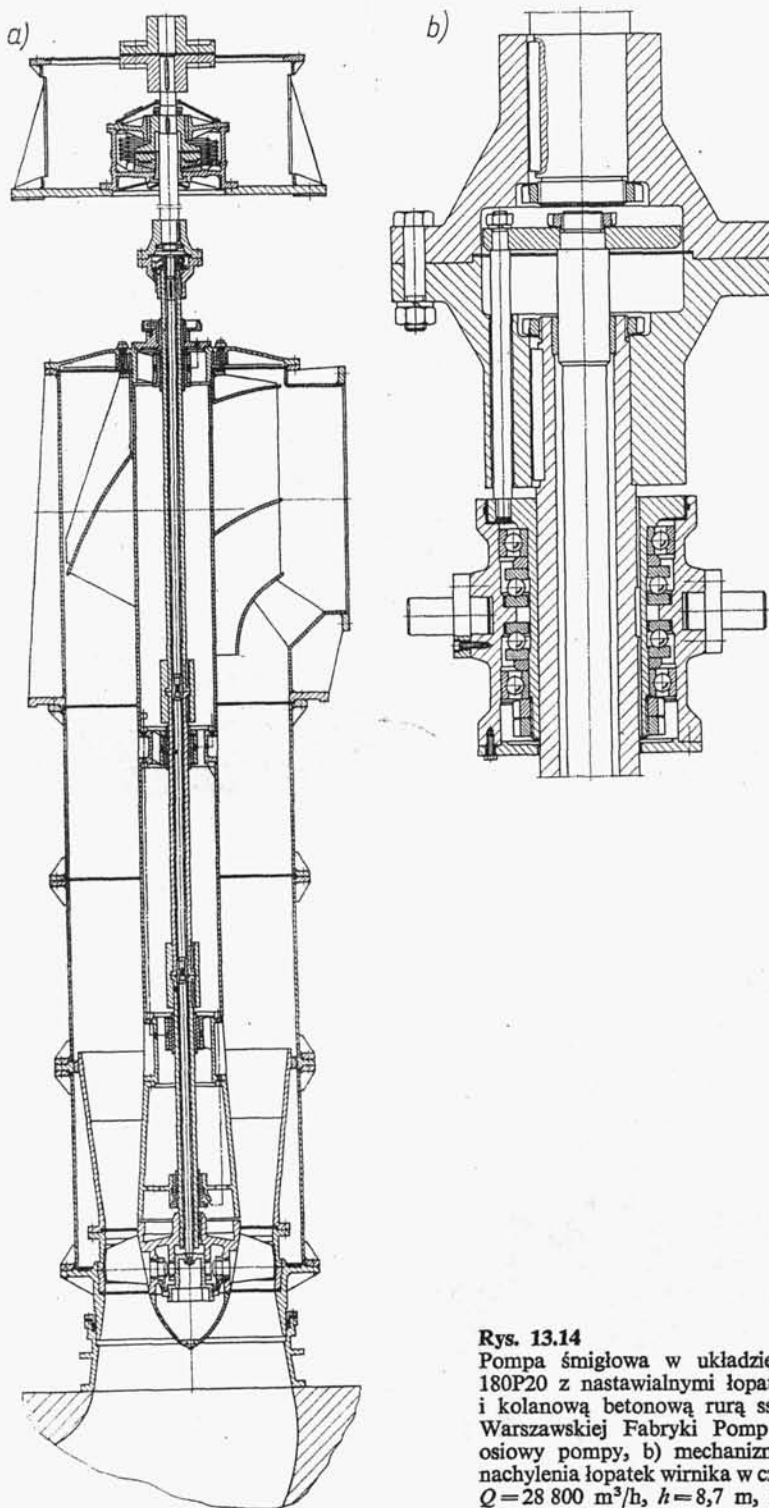
Jeżeli na wlocie występuje wstępne zawirowanie, to maksymalny spadek ciśnienia wyniesie

$$h'_{\max} = C_z k \frac{w_\infty^2}{2g} + \frac{c_{u1}^2}{2g} \quad (13.76)$$

Ze wzoru wynika, iż spadek ciśnienia jest proporcjonalny do współczynnika siły nośnej C_z . Zatem w przypadkach spodziewanej pracy pompy w warunkach bliskich kawitacji należy dobrać profile o małym współczynniku nośności C_z , zwiększając w zamian stosunek l/t w myśl zależności (13.74).

Rys. 13.13
 Pompa śmigłowa w układzie pionowym typu
 25P21 produkcji Warszawskiej Fabryki
 Pomp; $Q = 360 \text{ m}^3/\text{h}$, $H = 2,9 \text{ m}$,
 $n = 1460 \text{ obr/min}$

Rys. 13.14

Pompa śmigłowa w układzie pionowym typu 180P20 z nastawialnymi łopatkami wirnika i kolanową betonową rurą ssawną produkcji Warszawskiej Fabryki Pomp: a) przekrój osiowy pompy, b) mechanizm regulacji kąta nachylenia łopatek wirnika w czasie pracy pompy; $Q = 28\ 800\ \text{m}^3/\text{h}$, $h = 8,7\ \text{m}$, $n = 370\ \text{obr}/\text{min}$